

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון פו ♦ מברכים אב תשעד

פרשיות מטות - מסעי ♦ אבות ב

דברות קודש כ"ק מרן רבינו שליט"א

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר ציוה ה', איש כי ידור נדר לה' או השבע שבעה לאסור איסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

המפרשים שאלו תמיהה גדולה בשני דברים שמתחילה הפרשה לפנינו, האחד היכן מצאנו כזה פרשה בתורה שמתחלת באמירת משה לראשי המטות, ללא שיוקדם לה דבר השם למשה לומר פרשת הנדרים, ולא מחקר כלל כי נצטווה על כך, ועוד התמיהה השניה למה הזכיר דווקא בקשר לפרשה של נדרים "ראשי המטות" ומה נשתנית מצוה הזו שפירט בה הכתוב לשון זה שכתב "ראשי המטות" וגם מש"כ "ל"בני ישראל" היה לו לומר ראשי מטות "בני ישראל".

והנה נביא את דברי הרשב"ם לתרץ קושיא הראשונה שכתב בתחילת הפרשה זו הוא מקושרת לקודמתה לפרשת פנחס שמסתיימת הפרשה "אלה תעשו לה' במועדיכם מלבד נדריכם וגו', שהדין הוא שמי שנודר קרבן, שהוא חייב לשלמו עד השלוש רגלים, חה שאמר כאן משה רבינו בתחילת הפרשה זו לשופטי ישראל, "איש כי ידור נדר" דהיינו שהא נדב קרבן או השבע שבעה וגו', ולכן כתב שלא יחל את דברו שלא יאחר מלשלם את נדרו, והוא מלשון יחל ישראל אל ה', וביחס לשבועה כתב ככל היוצא מפיו יעשה, ועל התמיהה השניה הנ"ל, כתבו הרמב"ן והאור החיים הק' כי פרשת נדרים הוא פרשה שנאמרה רק לבית דין ולא ליחידים כי לא רצה ה' שיהיה כתוב לעין כל אדם שהנדר והשבועה ישנה בהיתר שהם לא צריכין לדעת שהאב והבעל יכולים להפר נדר האשה, כי אז יזלזלו בנדרים ובשבועות, וינהגו בהם קלות ראש ולזה נתחכם ה' והעלים הדבר ומסר ההיתר לגדולי ישראל דהיינו הבית דין, שהם ידעו ויבחינו כל חילוקי המשפטים שבהיתר, אבל בפני כל ההמון יהיו נעולי דלת לקיים כל נדר ושבועה וכמו שכתוב "לא יחל דברו" (אבל אחרים מחללים אותו, חה מה שאמרו חז"ל במסכת חגיגה (עמ' ז') שהיתר נדרים הם פורחים באויר, חה הפשט בפסוק וידבר משה אל ראשי המטות שם גדולי ישראל להם ידבר בשלימות, אבל לבני ישראל יאמר "זה הדבר" ולא יאמר להם מה שנאמר לראשי המטות, ולכן זה הדבר הוא כפורח באויר, כלומר שנאמר בעל פה לראשי המטות, ובזה נתיישבו כל הדיקדוקים ע"כ.

ועוד כתב האור החיים הק' לפרש בדרך רמז מה שכתוב לבני ישראל לאמר זה הדבר, על פי מה שאמרו חז"ל במדרש ח"ל לעולם יהיה אדם זהיר בנדרים שלינאי המלך היה לו אלף עיירות ונתרבו בעון הנדרים ושבועות שציוה ה' אותם, ולכן אמר לבני ישראל לאמר וכו' וידוע שאין "לאמר" אלא גילוי עריות (סנהדרין נו) והפירוש הוא שלחשש של עריות צריך לעשות גדר שלא יבוא לכך ולכן צוה ה' איש כי ידור נדר וגו' ודיקדק לומר "איש" לרמז שלתגבורת לניגוד התאוה, יש לישבע נגד יצרו וכמו שעשה בועז שנשבע ליצרו שלא יעבור עבירה, וכן אמר דוד בפסוק בתהילים נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, כלומר שיש היתר לישבע ליצרו שלא יעבור לעשות עבירה עי"ש.

ובספר הק' נועם אלימלך כתב לפרש הכתוב בדרך מוסר וחסידות שהפסוק וידבר משה אל ראשי המטות וגו' זה הדבר אשר צוה ה', על פי מה דאיתא בגמ' (ספרי) כל הנביאים נתנבאו בכה אמר ה' ומשה נוסף עליהם שנתנבא בלשון זה הדבר, וכתב לפרש מה הפרש יש בזה ומה נפק"מ באיקה לשון ניבאו, וכתב שיש הבדל בין דרך הצדיק הגדול שהוא בבחינת משה אשר רוח אלוקים דבר בו בגודל קדושתו, דאז בדיבורו נדמה להשומע שדבריו הקדושים כן הוא כתוב בתורה הק' ומוצא פסוקים המסייעים לדברי הצדיקים והוא אומר על דבריו של הצדק, זה הדבר אשר צוה ה' פירוש שאלו הדברים שהצדיק דובר עליהם הדברים הנאמרים מפי השם, אבל יש שאר צדיקים אשר אינם במדרגה גדולה כל כך שיהיה כל השומעים אותו נדמים בעיניהם כאילו דבריו כתובים

דברי אלוקים חיים

זה הדבר אשר צוה ה', איש כי ידור נדר לה' או השבע שבעה וגו'. (ל. ב.)

לכאורה תיבות זה הדבר אשר צוה ה' קשה, דאטו רק זה הדבר צוה ה' ונראה דהנה קיום כל התורה כולו תלוי בדין זה שאסור לעבור על שבועה, כי כולנו קבלנו את התורה עלינו באלה ושבועה, ומושבעין ועומדין אנחנו מסיני לקיים את כל אשר צוה ה'. ושפיר אמר זה הדבר אשר צוה ה', שדין זה צוה ה' בכל תורתו שחייבין אנחנו לקיים את כל מצוות התורה שקבלנו עלינו בשבועתנו.

חתם סופר

איש כי ידור נדר לה' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (לג, ה)
מובא דכשם שמשבעין את האדם בשעת יציאתו לעולם בראשונה תהי צדיק ואל תהי רשע (נדה ל) ככה משבעין את הנשמה בכל לילה בטרם החזרתה לגוף שתהיה צדיקה במעשיה, ועל פי זה אפשר לומר הכתוב איש כי ידור נדר בעומדו בלילה לפני ה' אצל כסא הכבוד, ונשבע קדמיה יתברך כנז"ל, הנה יהא זהיר מאוד בקומו בבוקר כי "לא יחל דברו" שלא יעשה דבריו הראשונים חולין עם דברי חו"ל ובטלה כי אם "ככל היוצא מפיו בנדרו לה' יעשה ויקיים.

כ"ק אדמו"ר זי"ע ב' חוקי חיים משומרי אמונים

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים. (לג, א.)
לכאורה למה לו למימר שיצאו מארץ מצרים, והלא דבר זה גלוי וידוע לכל. ונראה דהנה בהטעם על מה שהוצרכו למסעות הללו ולא נכנסו תיכף לארץ ישראל הוא משום שבאו מארץ מצרים והיו משוקעים במ"ט שערי טומאה של מצרים ערות הארץ, ולכן הוצרכו לשהות במדבר להזדכך שם, כי טירת המסעות היו ממרקין הזוהמא שבהם. ולכן אמר הכתוב אלה מסעי בני ישראל, ושלא יקשה למה נתלבטו בכל כך הרבה מסעות ולא נכנסו לארץ תיכף ומיד, לזה אמר אשר יצאו מארץ מצרים, לכן החקיקו להוציא זיהמתן במשך שהותם במדבר.

ישמח משה

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים (לג, א.)
אל"ה נוט' ה'שבינו א'בינו ל'תורתך, ה'טה א'זנך ל'רנתי (תהילים פח, ג)
על ידי שמחשבות הלב מוקדשות להתבוננות בלימוד התורה ובתפילה, "אשר יצאו מארץ מצרים" יוצאים ונחלצים מכל הדברים המיצרים ומכל פגעי העולם.

כ"ק אדמו"ר מו"לניץ זי"ע ב' ישועות משה

ויסעו מקברת התאוה ויחנו בחצרת (לג, ז.)
רמז שנסעו מקברות התאוה שקברו חמדת התאוה והמותרות למדריגה יותר, ויחנו בחצירות שדמו העולם הזה רק לחצר, להכין עצמו בתורה ובמצות ובמעשים טובים, לכנס לחיי עולם הבא, וכדתנן (אבות ד, טז) העולם הזה דומה לפרחודור התקן עצמן כדי שתכנס לטרקלין.

תורת משה - חתם סופר

ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם וגו' בחדש החמישי באחד לחדש. (לג, לח)

משה ואהרן שבחר בהם הקב"ה הם מאירין לעולם לבנ"י בכל הדורות כמ"ש (חולין ז, ב) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם. ונחלתם לעולם תהיה. ומיתת אהרן כתיב בתורה ויעל כו' בר"ח אב. כדי שזכותו יעמוד לנו בזה הזמן השפל. כענין דאי' (סוטה יד, א) במרע"ה שנקבר מול בית פעור, להגן בזה המקום השפל מכל המקומות. כן הוכן אהרן להגן בזה החודש, ובזכותו נזכה לבנין בית המקדש. כי ביהמ"ק נחרב ע"י שנאת חנם, ואהרן הוא היפוך זה לגמרי שרודף שלום ואהבה לכן ה' הוא יסוד ביהמ"ק.

שפת אמת

הם בתורה, אלא שמעידים על דבריהם שהם ישר המה ואמת ודברי אלוקים חיים הם, אבל אין מוצאין אותם שכתובים בפירוש בתורה, זה הפירוש מה שכתוב שכל הנביאים היו מתנבאים בכה, פירוש שהיו מעידין על דבריהם לאמר כה הוא ראוי ונכון, אבל אצל משה נוסף היה שנתנבא בלשון זה הדבר אשר צוה ה', פירוש שרוח אלוקים כל כך דיבר בו עד שמעידים הכל, שדבריו דברי ה' הוא, והמה הם כתובים בתורה זה פירוש הכתוב וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר, פירוש כנ"ל שיאמרו תורה כל כך בדביקות לבני ישראל לאמר זה הדבר, פירוש שיאמרו כל בני ישראל על דבריהם זה הדבר אשר צוה השם ע"כ.

ולפי ענ"ד נראה לומר בדרך אפשר על מש"כ וידבר משה אל ראשי המטות וגו', שהכוונה על מנהיגי הדור וצדיקי הדור שישראל נמשכים אחריהם לשאול אותם בדבר ה' בהלכה וביראת שמים וכמ"ש חז"ל שמי שיש לו חולה בביתו שילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים וברמב"ם כתב שגם אצל חולי הנפשות צריך לילך לחכמי הדור שהם הרופאים נפשות ישראל זה הדרך האמיתי שהוא דרך החסידים הנמשכים אחרי הבעש"ט ותלמידיו שהוא דרך ה' שמקורו בחז"ל ה'ק' וירמב"ם וכן בהרבה ראשונים, ובספרי תלמידי הבעש"ט ה'ק' מלאים מזה, שיש צדיק גהר והקב"ה מקיים, ככל היוצא מפיהם בין בגשמיות ובין ברוחניות.

ולזה בא הפסוק לרמז לראשי הדור איך יכולים הם לומר לעם ה', זה הדבר אשר צוה ה', זה הכל בא משמירת פיהם בקדושה, וגם ילמד הוא את עם ישראל שאיש אם ידור הוא נדר או ישבע שבועה יקיימם ככל היוצא מפיהם, ולא יחלל דבריו, זה הוא כמו שכתב רש"י ה'ק' שלא יעשה דבריו חולין כלומר שלא ידבר דברי חולין ורק ידבר דברים קדושים בתורה וביראת שמים וגם מה שמוכרח לדבר בדברי רשות שנראה כחולין, יהיה הכל מבלי שמץ של שחוק וקלות ראש וכל שכן שלא ידבר ח"ו לשון הרע ורכילות וק"ו בן בנו של ק"ו שלא ידבר ח"ו ניבול פה שעונשו מאוד חמור וכמו שאמרו חז"ל ה'ק'.

ואם כך יתנהג אז יהיה שכל היוצא מפיו של הצדיק, יעשה ה' ויהיו דבריו עושין פרי בבחינות של צדיק גהר והקב"ה מקיים דבריו ומובן שגם המקבל הברכה מהצדיק, צריך גם כן שיהיה מעשיו מתוקנים, שיזכה לברכת הצדיק שיתקיים, ולא יעשה מסך הברכה להפסיק את ברכת הצדיק אליו, וגם תלוי הרבה באמונה בה' ובמשה עבדו דאז נאמר השירה לה' בקריעת ים סוף, שבאו לאמונה השלימה בה' ובתורתו ובמשה עבדו.

ויהי רצון שמכה לכל זאת, והימים האלו שאנו נמצאים בהם שהם ימי בין המצרים ונזכה לצאת מזה המיצר לרוחה ויתן ה' שהימים האלו יהי נהפכים לימי שמחה וששון בבנין עירינו ושמחת נפשנו בביאת הגואל צדק במהרה בימינו מתוך נחת ושמחה וברחמים ובחסדים מגולים, נצא מאפילה לאורה ואור חדש על ציון יאיר ה' לנו ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו אמן ואמן.

<> פרשת מסעי <>

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם.

המפרשים הקשו במ"ש אלה מסעי וגו' דחז"ל אמרו שכל מקום שנאמר "אלה" הכוונה שפסל את הקודמים (ואם כתוב ו'אלה עם ו הכוונה שמוסיף כל הראשונים) ובמה שלפינו לא ראינו שקדמו מסעות זולתם, ואם כן מה מכיין הפסוק באמרו "אלה" לפסולו, וגם הקשו מש"כ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם וגו', ואח"כ כתב להיפך ואלה מסעיהם למוצאיהם.

ובאור החיים ה'ק' כתב לבאר הקושיה הראשונה על פי אנשי אמת שאמרו בזוה"ק שהליכת ישראל במדבר היתה לברר ניצוצי הקדושה שבמדבר השבויות שם ביד שוכן המדבר ציה, שאנס איש הבליעל החונה במדבר השמש, ששם קנה מקומו, שהיא מקום נחש שרף ועקרב (כלומר מקום הסטרא אחרא) ודרכו שם עדת השם להוציא בולעו מפיו, והוא הטעם שהיו עם ישראל חונים במקום אחד שנה, ובמקום אחר רק שנים עשרה שעות, שהוא כפי מה שצריך לברור הניצוצות שישנם במקום ההוא.

וביורו הזה אין כוח בעולם שיכול היה לעשותו זולת קדושה השלימה, ובסוד שלימות שהוא מחברת הכללות ומחברת הפרטות, דהיינו קדושה השלימה שהיא השכינה וישראל והתורה ומחברת הפרטות שהם שישים ריבוא נשמות קדושות, ומחברת הכללות הוא משה רבינו בסוד הכתוב בישעי' (סג, יא) ויזכור ימי עולם משה עמו, כי הוא אילן שממנו נוצצו נשמות שישים ריבוא שהיו שם ושברו מלתעות עול וביורו בירור עצום [ועל זה אמר ר' שמעון בזוה"ק (שמות יד, יג) זכאה חולקיהון דישראל דהא רעיא כמשה אזיל בגיווה דכתיב ויזכור ימי עולם עמו, ויזכור ימי עולם דא קודשא ב"ה, משה עמו שמשך שקול היה ככל ישראל].

וכפי זה תכלית המעשה הוא כשנוסעים, שהיו נוסעים עמהם כל הדומה למין הקודש והא מה שרמז במאמר "אלה מסעי" שאלה פסל

כל המסעות שבעולם, שאין מסע כזה שהיו נוסעים עמהם הון קדוש ויקר שאין ערוך אליו, והגם שקדמו האבות ודרכו מקומות ועשו חלקם בבירור ניצוצות, מכל מקום לא הגיעו לגדר זה.

ואמר הכתוב עצמו הטעם בעילוי מסעות "אלה" דהוא לפי שהם של בני ישראל, אשר יצאו מארץ מצרים, ונצפרו בכור הברזל שהיא ארץ מצרים, וזוה היו נשמתם ראויים לברר ניצוצי הקדושה בכל מקום אשר יבואו שמה ועוד שהם "לצבאותם" שהיא שלימות הצבא אשר תשרה עליו השכינה, שהוא מספר שישים ריבוא, ופחות ממספר זה אינו בגדר השלימות, ולכן לא נתן ה' התורה רק להם שהיה בהם שלימות הצבא מחברת מספר השלם, ואהרן הוא השובבין של השכינה המקריב ומיחד אליה כל הענפים כידוע בסוד הקרבן ע"כ.

ועל הקושיה השניה שהקשו כל המפרשים מש"כ "מוצאיהם למסעיהם" וחזר וכתב מסעיהם למוצאיהם נביא דברי קודש של הספה"ק מאור ושמש (שעליו אמרו הצדיקים שהספר הוא כשולחן ערוך לחסידות) שכתב לפרש הפסוקים, והקדים להביא אחד מ-מ"ח דברים שהתורה נקנת בהם והוא שיהיה "בדיבוק חברים" שזה ההנהגה שצריך מאוד מאוד בדור הזה, דהיינו בהתאספן בני ישראל יחד ממוצאיהם בנוסעים ומסעיהם יחד אל הצדיק, והתועלת הוא כן, בדרך כל איש הוא שהוא ישר בעיניו ומחזיק עצמו לצדיק וחסיד ולמדן ובעל מידות טובות, ואינו רואה על עצמו שום רע, מה שאין כן אם הוא בהתאסף ביחד אל הצדיק, ושם הוא מוצא אנשים יראים ושלמים גדולים בתורה ובמידות, וגם אנשי שם צעירים בימים שהם מתאמצים בעבודת השם יתברך, ואף זקנים בשנים ואע"פ כן הם נכנעים להצדיק והם משתוקקים לעבודת השי"ת, וגם מוצא שם עשירים גדולים ואע"פ כן הם נשברים ונכנעים עד מאוד לפני הצדיק, וכן עניינים ואע"פ כן הם מפנים דעתם מהצער שלהם וגם הם מתאמצים לעבוד את השי"ת בשמחה וטוב לב.

והנה האדם שבא לשם ורואה כל זה, אז לבדו ימס בקרבו כמים, ונעשה נכנע ונשבר לבו לפי כל אחד ואחד, והוא מלא שמחה ואהבה ולכן הוא בא לידי לב נשבר ועושה תשובה על כל אילתו שעשה ומה גם בראותו את הצדיק, אז הוא בטל ממילא, ונעשה כאין וממילא נופלים ממנו המידות הרעות, זה הכל בא מדיבוק חברים, והוא יוצא ממיצר ויכול לבוא לעבודת השם יתברך באמת.

ובזה מפרש הפרשה "אלה מסעי בני ישראל" ואלה הוא פוסל את הראשונים, זה בא ממסעי בני ישראל אל הצדיק, ע"י סיעת חבורות וכיתות להצדיק ובכך נופל ממנו השפלות והמידות רעות, וע"י זה נעשה נכנע לפני חבריו ואוהבו, והוא נקרא דיבוק חברים וכל זה נעשה ע"י הצדיקים שעושים זאת זה הפירוש "אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם" שכל אחד יוצא מהמצר ומהארציות, ונעשים צבאות השם, ביחד בלב אחד ועל ידי מי נעשה זאת אמר הכתוב "על ידי משה ואהרן" שהם הצדיקים שבדור, ודרך הצדיק הוא להקטין את עצמו ולתלות כל הגדולה אל הקב"ה, דהוא עושה זאת הפעולה יהיה כולם באגודה אחד ובדיבוק חברים, ולא תולה על עצמו לומר שידו היתה זאת, זה מש"כ הפסוק ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', דהיינו מה שיצאו כל אחד ואחד דהיינו וחזר ואמר ואלה מסעיהם למוצאיהם, וכאן כתוב "ואלה" שהוא מוסיף על הראשונים, דהיינו שיש להם זכויות וקדושה נוסף על המצות ומעשים טובים שהיה להם כבר, וכל אחד ואחד נעשה מלא זכויות ומוסיף על הראשונים ולכן כתוב ו'אלה שהוא מוסיף שהוא מוסיף וכתב הפסוק מסעיהם דהיינו החבורות והסיעות כשחזרים למוצאיהם, הם מלאים זכויות ומוסיף על הראשונים ע"כ.

הרי רואים אנו מדברי קודשו איך היתה הנסיעה לצדיקים ומה היתה המטרה שלהם שהיה אך ורק עבודת השי"ת ביראה ואהבה ובדיבוק לצדיקים ובדיבוק חברים טובים ויראי השם וזוה היה כל עסקם, ומה נאמר ומה נדבר שהדור ירד בענין הזה מאוד ואין כמעט דורש ומבקש על רוחניות בלב שלם, אלא הכל רק על גשמיות וכבר האריך בזה הרה"ק בעל התניא בספרו ליקוטי אמרים באיגרת הקודש ע"ש בדברות קדשו.

אבל באמת אמרו שאין לזלזל גם על הנהגה הזאת שאע"פ שאדם בא לצדיק על גשמיות מ"מ יש לו אמונה בה' ובמשה עבדו, ומקיים מאמר חז"ל שאמרו שבצרה יש לאדם לילך אצל חכם שיבקש רחמים בעדו, וגם בעצם ביאתו להצדיק זה מחזיר את האדם למוטב, אם הוא מוצא שם חסידים ואנשי מעשה שלומד מהם לעבודת השם, ובע"כ יענה אמן בעז"ה.

ויעזור ה' שמנכה בימים האלה שהם ימי המצרים להתחזק באהבת חברים ובכללות אהבת ישראל, וזוה נתקן את החטא שבא לידי חורבן בית המקדש שאמרו חז"ל שבא מתוך שנאת חינם, ובזכות שנהיה ביחד כאגודה אחת לעבודת השי"ת נזכה שה' יהפוך לנו הימים האלה מיגון לשמחה ומאפילה לאור גדול ונזכה לקבל פני משיח צדקינו מתוך רחמים וחסידים מגולים בקרוב ממש אמן ואמן.

בעניבות חיים

רבי מאיר-יחיאל הקשיב לדברים בפנים חתומות. לאחר מכן נפרד מחסידיו כדי להשלים את הכנותיו לשבת העומדת לפרוש את כנפיה.

שבת מרוממת מאוד עברה על יהודי ראדום, שהתקבצו בהמוניהם כדי ליהנות מזיו קדושתו של רבי מאיר-יחיאל וכדי לשנות ממעיינות תורתו. לכך נוספה גם הדרשה הנהדרת שנשא בצהרי השבת המועמד מגריצה. הייתה זו דרשה נהדרת שכבשה את לב כל שומעיה.

תחושת הצלחה מסחררת אפפה את העסקנים שפעלו לבחירתו. עתה היו משוכנעים מעל לכל ספק בניצחונם של רבי אליהו.

בצאת השבת, שעה קלה קודם שרבי מאיר-יחיאל מאוסטרובצה עזב את ראדום, שבו נכנסו אליו ראשי חסידיו בעיר, כדי להודות לו על שהטריח את עצמו לבוא אליהם.

בתוך כך גילה אחד החסידים, כי בדרך-לא-דרך הגיע לידי "מידע לא מחמיא" על המועמד המתחרה. "אם נצרך לכך גם את ההופעה הלא-מרשימה שלו בשבת שעברה ומול זה נעמיד את השבת המרוממת שחוינו ואת הופעתו המצויינת של רבי אליהו – בחירת ידינו מובטחת", אמר.

•

לשמע הדברים נתכרכמו פניו של רבי מאיר-יחיאל.

"יקירי", פנה הצדיק אל הסובבים אותו ועל פניו ארשת צער. "חבל על הזמן ועל המרץ שאתם משקיעים בעניין. כבודו של רבי אליהו מגריצה במקומו מונח, אך בלי ספק המועמד השני הוא שייבחר".

דבריו הבלתי-צפויים של רבי מאיר-יחיאל הכו את הנוכחים הלם ותדהמה.

"כלומר?... למה ירמזו דברי רבנו?...?", שאלו במבוכה רבה.

"אינני רומז דבר, אלא אומר מפורשות, כי המועמד השני הוא שייבחר", הבהיר הצדיק כנביא הצופה בוודאות את העתיד.

רבי מאיר-יחיאל סקר את הסובבים אותו והוסיף: "למעשה, הייתי משוכנע בזה כבר בערב שבת, בשומעי אתכם מתכבדים בקלונו של המועמד המתחרה. כבר אז חשתי כי אפסו סיכויי של רבי אליהו חברנו, שכן אי-אפשר להיבנות מקלונו של הזולת, על-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר בתלמיד-חכם מובהק. מפני כבוד השבת וכדי שלא להעכיר את רוחכם לא אמרתי לכם זאת כבר אז. אולם עתה, כשאני שומע אתכם חוזרים שוב ושוב על דברים ברוח דומה, סמוך ובטוח הנני כי דווקא המועמד השני ייבחר..."

לא חלפו ימים רבים ותחזיתו של הצדיק מאוסטרובצה התממשה. לפתע, בלי כל סיבה גלויה לעין, התהפכה הקערה על פיה וקרנו של המועמד השני עלתה בעיני הוועד הממונה, והוא בחר בו לתפקיד הרם.

לימים אמר הצדיק רבי מאיר-יחיאל מאוסטרובצה לחסידיו, כי "את הסיפור הזה מצווה לפרסם!... אילו היה בכוחי, הייתי מדפיסו בקונטרס מיוחד ומפיץ אותו ברבים".

עוד הוסיף ואמר לשומעי לקחו: "ולא זו בלבד שבגלל ההתכבדות בקלונו ובכישרונו של אותו רב גדול בתורה, זכה הלה בכס הרבנות בראדום, אלא מאז והלאה היו אנשי-שלומנו, בני ראדום, תלויים בו באופן מודגש. לעיתים תכופות ביותר אירעו דברים שאילצו אותם לפנות אל הרב ולבקש את עזרתו. פעם אחת נזקקו לו כדי להשפיע על קצין-העיר, פעם אחרת נדרשה עזרתו בהשפעה על מושל המחוז וכו' וכו'. על-כורחם נדרשו הם לשחרר לפתחו ולעמוד לפניו ביראת-כבוד ובהכנעה..."

תחנת הרכבת בעיר ראדום השחירה מרוב אדם. חסידי אוסטרובצה, חסידים מחצרות אחרות, ואף מי שלא נמנו כלל עם חוגי החסידים, נהרו למקום כדי להקביל את פניו של הצדיק והגאון רבי מאיר-יחיאל הולשטוק מאוסטרובצה.

רבי מאיר-יחיאל, שכבר מילדותו כונה בפי כול 'העילוי מוורקה' ושפלפוליו נודעו בכל רחבי פולין בזכות חריפותם הנדידה, הסתופף – בעקבות אביו, אופה כעכים עני מרוד וירא-שמים – בצילו של הצדיק הקדוש, רבי אלימלך שפירא מגרוז'יסק. לאחר פטירתו של הצדיק מגרוז'יסק, נתנו חסידים רבים את עינם ברבי מאיר-יחיאל, שבינתיים התמנה לרבה של אוסטרובצה. כך אפוא נתעטר רבי מאיר-יחיאל בעטרת האדמו"רות ובנזר הרבנות גם-יחד.

בתוך זמן לא-רב גדלה והלכה עדת חסידי אוסטרובצה, עד כי היו ערים שונות בפולין שבהן רוב מוחלט של תושביהן היהודים נמנה עם חסידיו של רבי מאיר-יחיאל.

סיבת בואו של האורח הנערץ לראדום נעוצה הייתה במאורע אחר, חשוב ומרכזי מאוד בחיי הקהילה היהודית המקומית.

זמן קצר קודם לכן נתפנה כס הרבנות של ראדום ויהודי העיר תרו אחר תלמיד-חכם בעל שיעור-קומה שימש להם רב ומורה. מועמדים רבים, כשבעים במספר, נבחנו ונדחו, עד כי לבסוף נותרו על כפות המאזניים שני מועמדים – רב נכבד, שהיה גדול בתורה, ורבי אליהו, רבה של גריצה, שגדולתו בתורה הייתה מן המפורסמות.

רבי אליהו נמנה עם המסתופפים בחצר אוסטרובצה והיה מהיושבים ראשונה לפני רבו, רבי מאיר-יחיאל. בראדום התקיימה באותם ימים קהילה גדולה ומגובשת של חסידי אוסטרובצה ומטבע הדברים שאפו אנשיה של קהילה זו למינויו של איש-שלומם, רבי אליהו, לתפקיד הנכבד. הללו אף פעלו בכיוון זה.

בהתקרב מועד ההכרעה הזמינו ראשי הוועד שעל כתפיו הוטלה משימת בחירת הרב, את שני המועמדים לעשות שבת בראדום, כדי שהכול יוכלו להתרשם מהם באורח ישיר ובלתי-אמצעי. לשבת הראשונה הזמן המועמד האחד. לשבת שלאחר מכן הזמן רבי אליהו מגריצה.

•

כדי לקדם את סיכויי של רבי אליהו יצאה משלחת של חסידי אוסטרובצה אל רבם, רבי מאיר-יחיאל, בבקשה כי יאות לעשות גם-כן את אותה שבת בראדום. מאחורי הבקשה עמדה המחשבה כי נוכחותו של רבי מאיר-יחיאל בעיר תעצים את הרושם שיעשה תלמידו, רבי אליהו, על תושבי ראדום ותיתן דחיפה נוספת למועמדותו.

ואכן, רבי מאיר-יחיאל שהיה אדם רך וגם העריך הערכה אמיתית את תלמידו רבי אליהו, נעתר להפצרות חסידיו ובא לשבות בראדום.

עם הגעתו לתחנת-הרכבת קידם המון רב את פניו. משם ליווהו הקהל אל אכסנייתו, בתהלוכה רבת רושם אשר הטביעה חותם של התרגשות קדושה ושל כבוד-התורה על העיר כולה.

בערב אותה שבת שוחח רבי מאיר-יחיאל עם ראשי חסידיו בראדום והתעניין אצלם לתומו בשמות המועמדים ובסיכוייהם. מפיהם נודע לו כי מול תלמידו מתמודד עתה רק מועמד אחד.

"נו?", הוסיף הצדיק להתעניין, "ולהיכן נושבת הרוח?"

"בעזרת ה' משוכנעים אנו כי רבי אליהו ייבחר, שכן בשבת שעברה נכשל המועמד השני בלשונו בעת שדרש לפני הציבור, והדבר פגם ברושם הטוב שביקש להותיר על התושבים", אמר מאן-דהו בעיניים נוצצות וחבריו החרו-החזיקו אחריו.

ביאורי הפרשה

כיצד הרג פינחס את בלעם

בפרשתנו פקטת מטות כחוב, ואת בלעם בן בעור הכנו כחבר. (במדבר ל"א, ח')

בספר מרפסין איגרי, בפרשתנו, הקשו, ח"ל: במסכת סנהדרין (ק"ו ע"ב) מובא, כי בספר תולדותיו של בלעם נמצא כתוב, שבלעם החיגר היה בן שלוש ושלוש כאשר הרגו פינחס.

קשה: לשיטות הראשונים שנכרי מת מטמא במגע ומשא, כיצד פינחס הרג את בלעם בחרב, והלא באותה עשה כבר נתכה פינחס, כמבואר במסכת זבחים (ק"א ע"ב), ?

ותירצו שם בשם הרב חיים בש שליט"א, והרב אסף אוריאל פחה שליט"א, ח"ל: אמנם בלעם נדקר בחרב על ידי פינחס, אבל מכל מקום לא נהרג מיד, אלא כשפירש פינחס והסיר את חרבו מגופו, יצאה נשמתו. באופן זה לא נטמא פינחס כלל. ע"כ.

עוד תירצו שם בשם הרב אסף אוריאל פחה שליט"א, ח"ל: למרות שנטמא פינחס בהורגו את בלעם בחרב, אך מכיון שבשעת מלחמה היה הדבר, והרי פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה, לכך הותר לו הדבר. עכ"ל.

ולענ"ד י"ל בס"ד שהנה מבואר ברש"י (שם פסוק ו'), כי בלעם פרח עם מלכי מדין באויר - על ידי כשפים, והראה להם את הציץ שהשם חקוק בו, והם נופלים מן האויר על החללים. ע"ש.

יתכן לומר, שגם הריגת בלעם בחרב היתה באופן זה, כלומר, על ידי הציץ הפיל פינחס את בלעם על החרב, וכך נהרג.

נמצא לפי זה, כי אמנם בלעם נהרג על ידי חרב, אך לא שפינחס דקר, אלא פינחס גרם לכך שיפול על החרב, לכן נחשב הדבר שפינחס הרגו.

מאת הרה"ג ר' גמליאל הכהן בן הרה"ג אלחנן רבינוביץ שליט"א

תשובה ופסק הלכה

ממרן הגאון האדיר רבי יוסף שלו' אלישיב זצוק"ל לרגל יומא דהילולא כח תמוז

בס"ד ז' אדר תשס"ה

לכבוד ידידי הגה"צ שייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא מהור"ר לוי הכהן רבינוביץ שליט"א

ברכה ושלוש וחיים עד העולם

בדבר כתיבת שם המשפחה בכתובה, ציין כת"ר להעזר מקודש שכ' דיש להזכיר שם המשפחה שיהי' להשטר התוקף עפ"י דינא דמלכותא ג"כ, וגם בדיעבד צריך לעיין מצד סמכה דעתה, אכן אי משם הא לא איריא, שהרי בארצה"ק יש סמכות לבתי הדין לפסוק כפי ההלכה ואין שום חסרון בסמיכת הדעת.

אך רצוי הדבר לכתוב שם המשפחה עפ"י"ש באגרו"מ כמ"ש כת"ר כי בעיר גדולה יש להניח שיש עוד שם בעל כשם בעלה, ושם אשה כשמה, והו"ל כשני יוסף בן שמעון בעיר אחת.

וכן אני נוהג למעשה לכתוב בכתובה שם המשפחה והנני בזה ידידו"ת

יוסף שלו' אלישיב

עובדות חיים

איש כי ידר נדר לה' (ל' - ג')

פעם נכח הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א בהספד שנערך במלאות שבעה לאחד מתלמידיו, ואמרו כנהוג תפילת "קל מלא רחמים", בתום ההספד התפזר הקהל, לאחר מכן הזמין הגאון את שמש בית הכנסת, נתן לו מטבע לעילוי נשמת המנוח והדגיש: "זה עבור כל הקהל שהיה נכח בזמן תפילת 'קל מלא רחמים' שנאמר בעת ההספד", וטעמו ונימוקו עמו: החזן הרי אמר "בעבור שכל הקהל נודרים צדקה לעילוי נשמתו" על כן ראה חובה לעצמו להבטיח שלא ישלם הציבור בהתחייבות זו

ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל (ל"ב - י"ז)

הרה"ק רבי יהודה לייב בעל ה"שפת אמת" מגור זיע"א התגורר בילדותו בבית סבו הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם זיע"א. לילה אחד האריך הילד יהודה לייב בתלמודו עד עלות השחר, ורק אז עלה על מיטתו לשינה קצרה. בבוקר השכם נכנס לחדרו סבו הצדיק, והעיר אותו משנתו העמוקה, והוכיח אותו ונתן לו מוסר על כך שעדיין הוא ישן בשעה כה מאוחרת, ואינו קם בזריזות לעבודת ה'. הקשיב הילד לדברי סבו, לא ענה ולא הצטדק, לאחר מכן נודע לסבו כי נכדו ישב כל הלילה ולמד, וזאת הסיבה לאיחור בקימה. שאל אותו למה לא אמרת לי, הרי אם הייתי יודע לא הייתי מוכיח אותך. ענה הילד: בפרשת מטות אנו רואים שמשנה רבנו הוכיח את בני גד ובני ראובן בדברים קשים, לאחר שמשנה רבנו סיים את דבריו, עונים בני גד ובני ראובן: "ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל", ולכאורה קשה, אם היה בדעתם מתחילה לעלות ולהילחם, למה נתנו למשה רבנו להוכיח אותם בדברים קשים? היה עליהם לומר לו מיד את מחשבותיהם, והתירוץ הוא: שבני גד ובני ראובן שמחו שנפלה להם הזדמנות לשמוע דברי מוסר ממשנה רבינו, האם יוותרו על כך? וכי מלת זוטרתא היא לשמוע דברי מוסר מפי משה רבינו? כך גם אני, סיים הילד ואמר: אם הייתי מספר מיד כי הסיבה שהתאחרתי לקום בבוקר מפני שלמדתי כל הלילה לא הייתי זוכה לשמוע את דברי המוסר הנפלאים של סבא.

אלה מסעי בני ישראל (לג, א)

פעם נסע הגאון רבי איזיל חריף זיע"א, רבה של קהלת סלונים, לאיזה ענין חשוב, וביקש לנצל את שעות הנסיעה למנוחת הגוף והנפש, לקראת הפעילות הרבה שהוטלה עליו מטעם הקהלה. אולם העגלון שהסיעו החליט, שבאה לו הזדמנות טובה לשמוע מפי הרב הדגול תשובות מוסמכות על כמה וכמה שאלות שהציקו לו ימים רבים.

אך יצאו הם מן העיר החל העגלון להציג לפני הרב שאלה אחר שאלה, ועל כל תשובה שקיבל מהרב, השיג העגלון השגות והערות שלא היו כלל לענין. כשנלאה רבי איזיל חריף מדיבורו של העגלון, עשה עצמו מנמנם קמעה, וכך מלט עצמו לשעה קלה ממכת ה"ד ב' ת" של בעל העגלה הנמרץ.

כשירד רבי איזיל מן העגלה, בתום הנסיעה המפרכת, אחז בו העגלון בשתי ידיו הגדולות, וקראו בהתלהבות: "רבי! עוד שאלה לי אליך: לא מכבר שמעתי מפי אחד המגיידים, שבגאולה הקרובה של ישראל, באחרית הימים עתידים לבוא שני משיחים: משיח בן יוסף, והשני משיח בן דוד. אם כן, יסביר לי אפוא רבנו, לשם מה נחוצים לנו שני משיחים? כלום לא די לישראל במשיח אחד בלבד למלאכת הגאולה?" רבי איזיל, שחש תרעומת על אותו עגלון, שהטרידו בדרך ללא הפוגה, השיב לעגלון, ואמר לו בלשונו השנונה: בדין (בצדק) אנו צריכים לשני המשיחים באחרית הימים- האחד יגאל אותנו מן הגלות, והשני מבעלי העגלות.

קול קראלי - 077-2252144

מערכת "אמונת חיים" שע"י מוסדות קראלי בארה"ק
בראשות הרב יוסף מחס שליט"א בן מרן רבינו שליט"א
לתרומות והנצחות ניתן לפנות
לטל: 057-3118494

הארות והערות לתד. 3070 ב"ב דוא"ל 3118494@gmail.com

לזכר עולם ולעילוי נשמת

הרה"ק סיני מזימיגראד זי"ע

בן הרה"ק רבי ברוך מנאדליץ זי"ע

יא"צ כח תמוז

בעל הישמח משה זי"ע

הרה"ק משה ב"ר צבי הירש זי"ע

יא"צ כח תמוז

נדבת נכדם

הרה"ג רבי מרדכי מוזס שליט"א

בן כ"ק רבינו שליט"א